

## Oivaltavia huomioita suhteestamme muihin eläimiin meillä ja muualla

Salla Tuomivaara: *Syötävät koirat ja sympaattiset siat. Eläinten kohtaamisesta*. Into, 2019

Sosiologin ja pitkäaikaisen eläinaktivistin YTT Salla Tuomivaaran kirjoittama *Syötävät koirat ja sympaattiset siat: Eläinten kohtaamisesta* on tietokirja, jonka luin iltalukemiseksi hetkessä kuin vetävän kaunokirjallisen teoksen. Teos on eräänlainen matkakertomus – katsauksia erilaisiin konteksteihin Tuomivaaran elämän varrelta –, jossa on tarkasteltu hyvin erilaisia ihmisten ja muiden eläinten välisiä kohtaamisia. Tuomivaara kirjoittaa eläinten kohtelun ja merkityksen olevan hänelle sekä ”työ, tutkimuskohde että elämänmittainen kiinnostuksenaihe”. Se heijastuukin omakohtaisista pohdinnoista, joihin hän on jo lapsena uppoutunut esimerkiksi suhteessaan lapsuudenperheensä lemmikkeihin. Nämä kunkin luvun aloittavat henkilökohtaiset kokemukset toimivat portteina laajempaan keskusteluun ihmisen suhteesta muunlajisiin eläimiin ja vievät lukijan mukanaan esimerkiksi kiinalaiseen sappikarhujen turvakotiin ja suomalaiselle turkistarhalle.



Tarkastellessani ensimmäistä kertaa kirjan sisällysluetteloa kiinnitin erityisesti huomioni *Kiinalainen kerrostalo: Torakka* -lukuun varmaankin siksi, etten juuri ole aiemmin lukenut ihmisen suhteesta hyönteisiin. Otsikon luettuani vilpittön uteliaisuuteni heräsi: miten eläinoikeusajatteli kirjoittaa torakoista, noista kenties kaikkein inhotuimpien hyönteisten joukkoon kuuluvista eläimistä? Luvun alussa kerrottu molemminpuolisesti pelonsekainen kohtaaminen kiinalaisessa kerrostaloasunnossa majailevien suurten torakoiden kanssa tuntui hyvin samaistuttavalta, vaikka oman suomalaisen kerros-

taloasunnon kylpyhuoneessa toisinaan näyttäytyvät ötökät ovatkin paljon pienempiä ja usein jopa huomaamattomaksi jääviä sokeritoukkia. Erilaisia kulttuurisesti muotoutuneita tapoja suhtautua hyönteisiin käsittelevä luku sai pohtimaan omaa suhtautumistani hyönteisiin, jota tosiaan voisi kuvailla jollain tapaa hankalaksi. Jotkut hyönteiset, varsinkin isot, saavat ”väärään paikkaan” ilmestyessään hetkessä irrationaalisen inhon valtaan, eivätkä kohtaamiset pääty aina ötökän kannalta hyvin. Tuomivaara kertoo sopuisampaan lopputulokseen päättyvän tarinan, joka toimii tärkeänä muistutuksena siitä, että omaa suhtautumista myös itselle epämiellyttävänä näyttäytyviin otuksiin on usein mahdollista uudelleenarvioida. Henkilökohtaisen hyönteissuhteen reflektointiin kutsuvan kerronnan lisäksi *Torakka*-luku sisälsi minulle uutta tietoa aasialaisista hyönteisharrastusperinteistä – avautui uusi maailma, jonka olemassaolosta en edes tiennyt.

Kirjassa vierailaan myös lähempänä, joskin silti useimmille meistä hyvin tuntemattomissa paikoissa, joissa vain harva ulkopuolinen pääsee käymään, kuten suomalaisessa broileriteurastamossa. Kyseisessä luvussa teurastamovierailukokemuksen avaamisen lisäksi Tuomivaara pohtii muun muassa sitä, voiko ihmisten empatia koskaan ulottua näihin lintuihin, jotka näyttäytyvät monille vain keskenään täysin identtisenä, pitkälle jalostettuna ja persoonattomana massana. Moni

vetää kenties tiedostamattaankin rajan nisäkkäisiin, eivätkä esimerkiksi linnut – etenkin broilerit – herätä myötätuntoa. Myöskään keskustelu ilmastoystävällisestä ruuasta ei ole valitettavasti ainakaan vahvasti broilerista kieltäytymisen puolella, vaikka myös yleisestä lihansyönnin vähentämisen tarpeesta puhutaankin jokseenkin paljon. Monet ovat oppineet, että juuri punainen liha on huono vaihtoehto niin ilmastolle kuin terveydellekin. Näin broilerinliha saattaa näyttäytyä vastuullisena valintana, vaikka broilerin tuotanto kuuluu eettisesti tarkasteltuna kaikkein ongelmallisimpien eläintuotantomuotojen joukkoon. Onkin hyvä, että kirjassa annetaan tilaa ilmeisemmin moraalista huolenpitoa aiheuttavien eläinten lisäksi myös heille, joiden tuotanto-olot ja kohtalot eivät ainakaan toistaiseksi herätä suurempaa myötätuntoa keskivertokuluttajan ajattelussa.

Vierailukertomus sichuanilaisesta sapentuotannosta vapautettujen karhujen kuntoutus- ja turvakodista johdattelee pohtimaan sitä, miksi itselle vieraissa kulttuureissa tehdystä eläinten hyväksikäytöstä järkytytään helposti, muttei huomata niitä itselle tutumman kulttuuripiirin ongelmallisia käytäntöjä. Sappikarhutarhoilla sappea valutetaan elävistä karhuista esimerkiksi perinteisessä aasialaisessa lääketieteessä hyödynnettäväksi, ja sapsen kerääminen on karhuille kivuliasta ja traumaattista. Lisäksi karhut elävät farmeilla usein hyvin pienissä häkeissä, joissa ne

eivät juuri mahdu liikkumaan. Tuomivaara kertoo, kuinka monille tieto sappikarhutarhauksesta saa aikaan moraalisen shokin. Moraalinen shokki aiheutuu karhujen järkyttävän kohtelun lisäksi osaltaan myös siitä, ettei meillä Suomessa ole perinteitä, joiden kautta olisimme tottuneita kyseiseen tapaan käyttää eläimiä hyväksi. Emme ole turtuneita siihen. On toki hyvä, että mikä tahansa eläimiä kohtaan tehty vääräys aiheuttaa tunteita ja halu tehdä jotain sen lopettamiseksi herää. Olisi kuitenkin toivottavaa, että näiden itselle vieraita käytäntöjä kohtaan heränneiden moraalisten shokkien kautta pystyttäisiin tarkastelemaan kriittisesti myös niitä eläimiin kohdistuvia kyseenalaisia käytänteitä, joita harjoitetaan paljon lähempänä.

Kirjassa on lukuisia oivaltavia huomioita, jotka liittyvät kulttuurisiin tapoihin ajatella erilaisista eläimistä, ja siihen, kuinka ne voivat erota keskenään saman eläinlajin kohdalla. Toisaalla arvostusta löytyy myös sellaisille eläimille, joille jossain muualla värähdetään inhosta. Tuomivaaran Kiinassa asumisen ajalta ammennetut kertomukset avaavat kiinalaista eläinsuhdetta yleisemminkin paljon useiden ihmisten ennakkokäsityksiä monipuolisemmaksi. Monien mielikuvissa Kiinassa eläimistä ei piitata laisinkaan. Tähän käsitykseen johtaa usein tieto siitä, että Kiinassa syödään muun muassa koiria, jonka vuoksi on helppo päätellä, että sittenhän Kiinassa voidaan syödä mitä tahansa. Koronaviruksen alkuperäksi arvellet villieläintorit ovat omi-

aan vahvistamaan tätä käsitystä. Koirien ja meille erikoisten villieläinten syönnin kauhistelulta ei kuitenkaan osata kysyä, millä tavoin esimerkiksi koiranlihan syöminen eroaa vaikkapa suomalaisillekin lautasella hyvin tutusta sianlihan syömisestä. Yhdessä kirjan luvussa päästään vierailemaan myös pekingiläisellä koiratarhalla, jonka avulla lukija voi saada lisää sävyjä käsitykseensä ihmisten ja koirien välisestä suhteesta Kiinassa.

Kirja sopii luettavaksi joko järjestelmällisesti ensimmäiseltä sivulta viimeiselle edeten tai kuten itse tein, hypäämällä alusta keskelle ja lopun kautta takaisin kirjan alkupuolelle. Luvut siis toimivat sekä itsenäisinä osioina että osana suurempaa kokonaisuutta. Itselleni kaikkein kiinnostavinta antia kirjassa olivat Kiinaan sijoittuvat kertomukset erilaisista eläinkohtaamisista ja niiden ohella kiinalaisen moniulotteisen eläinsuhteen avaaminen, sillä nämä olivat vielä ennen kirjan lukemista minulle kaikkein vierainta maaperää. Teos sopii yhtä lailla eläinkäsymysten parissa matkansa alussa olevalle lukijalle kuin kokeneemmallekin ihmisten ja eläinten välisten suhteisiin liittyvien kysymysten pohtijalle: keskenään erilaisiin ympäristöihin ja eläimiin sijoittuvat luvut tarjoavat varmasti jokaiselle jotain uutta ja mielenkiintoista ajateltavaa.

TERHI HANNOLA

*Helsingin yliopisto*

terhi.hannola@helsinki.fi